

ПОСЛУГИ ЕЛЕКТРОННІ

ЕЛЕКТРОННІ ПОСЛУГИ (*е. пос.*) – нормативний термін, під яким розуміють: 1) адміністративна та інша публічна послуга, що надається суб'єкту звернення в електронній формі за допомогою засобів інформаційних, телекомунікаційних, *ІТС* (1); 2) будь-яка послуга, що надається через *ІТС* (2). Тобто *е. пос.* є не лише адміністративна, а будь-яка інша послуга, яка надається із застосуванням *ІТ*.

Е. пос. є об'єктом цивільних відносин, що регулюються цивільним законодавством України. По своїй суті *е. пос.*, є різновидом *І. послуг*, точніше, формою їх надання (3).

Законодавець передбачає можливість отримання адміністративних послуг в *е. формі* (3). В Україні з метою забезпечення надання адміністративних послуг в *е. формі*, доступу суб'єктів звернення до *І. про адміністративні послуги* з використанням Інтернету, що є офіційним джерелом *І. про їх надання*, утворено Єдиний державний портал адміністративних послуг (<https://my.gov.ua/>), порядок дії якого затверджено відповідною Постановою КМУ (4). Використовуючи можливості даного порталу громадяни, інші фізичні та юридичні особи мають можливість отримати велику кількість *е. пос.*, що стосуються таких сфер, як: громадянство, міграція, переїзд; соціальний захист; сім'я; реєстрація; освіта та культура; фінанси; транспорт; безпека та захист; нерухоме майно та будівництво; природні ресурси та екологі; зовнішньоекономічна діяльність; сільське господарство тощо.

Для забезпечення ефективної організації адміністративних послуг через «онлайн-сервіси» важливою є наявність таких умов: доступність, зрозумілість та інформованість отримувачів послуг (фізичних та юридичних осіб) щодо отримання відповідної послуги через онлайн-сервіси, належна *інформатизація* переважної частини населення; забезпеченість надавачів таких послуг (органів державної влади та місцевого самоврядування, інших суб'єктів надання адміністративних послуг) необхідними *ІКТ*, програмним забезпеченням, відповідно до єдиних стандартів якості,

необхідного рівня технічних характеристик; забезпечення безпеки зберігання персональних даних в ІТС надавачів адміністративних послуг, контроль за *достовірністю І*, яка поставляється до баз даних; взаємодія між суб'єктами надання адміністративних послуг, забезпечення інтеперабельності; регламентація механізму надання адміністративних послуг через онлайн-сервіси відповідним законодавством.

Як різновид *е. пос.* законодавець розглядає *електронну довірчу послугу (е. дов. пос.)* – послуга, яка надається для забезпечення електронної взаємодії двох або більше суб'єктів, які довіряють надавачу електронної довірчої послуги щодо надання такої послуги (5).

Складом *е. дов. пос.* є: створення, перевірка та підтвердження удосконаленого *е. підпису* чи печатки; формування, перевірка і підтвердження дії сертифікату *е. підпису* або друку; формування, перевірка і підтвердження дії сертифікату шифрування; формування, перевірка і підтвердження дії сертифікату автентифікації веб-сайту; формування, перевірка і підтвердження *е. позначки часу*; реєстрована *е. доставка*; зберігання удосконалених *е. підписів*, печаток, електронних позначок часу та сертифікатів, пов'язаних із цими послугами (5).

Кожна послуга, яка входить до складу *е. дов. пос.*, може надаватися як окремо, так і в сукупності зареєстрованим постачальником *е. дов. пос.* і кваліфікованим надавачем *е. дов. пос.* Перелік кваліфікованих надавачів *е. дов. пос.* та *І* про послуги, що ними надаються, визначені у відповідному Законі (5). Так званий «довірчий список» містить також перелік суб'єктів господарювання, уповноважених державою на здійснення обслуговування користувачів електронних підписів.

У міжнародному законодавстві використовується терміносполука «*е. комунікаційні послуги*» – послуги, що звичайно постачаються за повну оплату, яка полягає повністю або переважно у передачі сигналів *е. комунікаційними мережами*, включаючи телекомунікаційні послуги та передачу послуг у мережі, що використовується для трансляції, але виключаючи послуги,

що надаються, або здійснюються поза редакторським наглядом змісту, що передається за використання комунікаційних мереж та послуг (2).

За умови стрімкого розвитку *І. суспільства*, застосування *ІТ* та фактичного впровадження *е. урядування* має змінитися і парадигма державного управління, яка б враховувала особливості використання *ІТ*, і забезпечила єдиний комплексний організаційний, нормативно-правовий підхід (нині спостерігається «точечне» регулювання окремих нагальних питань), підвищила якість надання *е. пос.* громадянам (7).

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: розпорядження КМУ від 16 листопада 2016 р. № 918-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/918-2016-%D1%80/ed20161116#n15>

2. Директива 2002/21/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 7 березня 2002 про спільні правові рамки для електронних комунікаційних мереж та послуг (Рамкова Директива) від 07.03.2002 № 2002/21/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-02/ed20020307#n73

3. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Регулятивні правовідносини: приватно-правовий та публічно-правовий вимір: монографія. Одеса: Гельветика, 2018. 404 с.

4. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

5. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Постанова КМ України від 03.01.2013 № 1313. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/13-2013-%D0%BF>

6. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 5.10.2017 № 2155-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19/ed20171005#n19>

7. Давидова І.В. Використання ІТ-технологій як гарантія інформаційної безпеки при наданні електронних довірчих послуг. Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу: зб. наук. праць за матер. XVII Міжнародної науково-практичної конференції (27-28.09.2019 р., Івано-Франківськ). Івано-Франківськ, 2019. С. 64–69.

О. І. Харитонova